

מי כאן קורבן

Category: במדבר, נשא

שמשון הגיבור היה דמות הרואית שהציל את העם מידי רודפיו. איזה לקח אנו יכולים לשאוב מדמותו החד-פעמית של שמשון?

הבחירה

השם רוג'ר ווטרס כיכב לאחרונה בחדשות ועבורי זה היה שם חדש לגמרי אותו למדתי השבוע, אולם כל מי שדברתי איתו [?] צחק, שכן ווטרס הינו מוזיקאי מפורסם מאוד מאנגליה. הסיבה לפרסום האחרון היא בגלל שהוא הביא את שנאת ישראל שלו לרמה חדשה.

בהופעה שלו בברלין שבגרמניה הוא הופיע לפני עשרות אלפי אנשים לבוש מעיל שחור כשעל זרועו סרט אדום, בגדים המזכירים תלבושת של קצין נאצי, בנוסף למיצגים אנטישמיים אחרים. בעקבות זאת הוא נחקר במשטרת ברלין בחשד להסתה לשנאה.

בהשגחה פרטית בדיוק בימים אלו הכריז הבית הלבן על תכנית של ממשל ארה"ב למאבק באנטישמיות, שכולל העלאה במודעות ובחינוך נגד אנטישמיות, לצד הגנה על הקהילות היהודיות, והעיקר [?] לא לקבל יותר את האנטישמיות כהתנהגות נורמטיבית. חברות הטכנולוגיה יגלו יותר רגישות לביטויי אנטישמיות, ועוד. זוהי באמת תכנית טובה ומבורכת, והעובדה שהנשיא בעצמו יוצא בחריפות נגד תופעת האנטישמיות הינה חשובה ביותר למאבק.

כל הדברים הללו הם מה שהממשלה יכולה לעשות עבורנו, אבל יש דבר אחד שאף אחד לא יכול לעשות אותו בשבילנו, ורק אנחנו יכולים לעשות אותו.

כשילד בא הביתה בוכה, הוריו שואלים אותו מה קרה. הוא מספר שהחברים התנכלו לו בבית הספר, מה שנקרא בימינו Bullying. הוריו יתקשרו מיד למורה ויבקשו את התערבותו ואם זה לא יעזור הם ידברו עם המנהל, וינסו אפילו לדבר עם התלמידים בכיתה ולשחד אותם עם דברים שהם אוהבים כדי שיהיו נחמדים לילד שלהם וכו'.

אומנם בסופו של דבר, מה שהכי חשוב הוא שהם ילמדו את הילד שלהם להגן על עצמו לא להיות קרבן, ולא להמתין עד שאחרים יבואו ויגנו עליו. עליהם לתת לו את הביטחון העצמי שהוא הצודק וכל אותם 'בריונים' סתם מחפשים דרך להציק לו. יש לתת לו את הכלים להתמודד עם המציאות.

הפסיכולוגית ניצולת השואה בת ה-96, הגברת אדית אווה הגר, כותבת בספרה רב המכר 'הבחירה' שהיא מלמדת את כולם שהאדם לא יכול לשלוט אם הוא יהיה קרבן של מישהו שרוצה

לתקוף אותו, ומאוד מסתבר שבאחת מתחנות חייו זה באמת יכול לקרות. אבל על ההרגשה שלו, כלומר, האם הוא ירגיש קרבן או לא? על כך יש לו שליטה מלאה. המטרה היא שהאדם לא ירשה לעצמו ליפול לתוך הרגשה שהוא קרבן ומסכן.

בכוח האדם ובשליטתו לבחור את הדרך בה הוא רואה את עצמו. אף אחד בעולם לא יכול לעשות אותו קרבן אלא רק הוא עצמו. גברת הגר מסבירה שאנחנו לא הופכים לקורבנות כשמישהו מתקיף אותנו, אלא מתי שאנו מאמצים ומחבקים את ההרגשה הזאת, אנו מפתחים מבט פסימי על החיים, תקועים בעבר ולא מוכנים להתקדם הלאה. אסור לנו לתת להרגשת ה'קורבנות' להשתלט עלינו. ואת הכוח לעשות את הבחירה הזאת שום ממשלה לא תיתן לנו. את זה אנחנו חייבים לעצמנו ולדורות הבאים.

הוראות ממלאך

השבוע אנו קוראים (בחו"ל) את פרשת נשא, הפרשה הארוכה בתורה. בין שאר הנושאים שמוזכרים בה ישנה את פרשת הנזיר. זהו אדם שהחליט להקדיש את עצמו לקב"ה, וכתוצאה מכך אסור לו לשתות יין, להיטמא למתים ולגזוז את שערותיו.

מתוך כל הנושאים בפרשה חכמים בחרו את ההפטרה על הנזיר המפורסם ביותר בתנ"ך (פרק י"ג בספר שופטים). ההפטרה פותחת בלידתו של שמשון, איך שיום אחד כשאימו הייתה לבדה בשדה התגלה אליה מלאך שנראה לה כמו נביא, ואמר לה: "הנה נא את עקרה", ואז הוא מבשר לה: "והרית וילדת בן".

היכן אנו קוראים עוד בתורה על מלאך שמתגלה ומבשר על לידה של אדם? זה קורה בסיפור הולדתו של יצחק, כשהמלאכים מבשרים לאברהם ושרה על לידתו. ישנו מקרה נוסף לפני כן בו המלאך מתגלה להגר ומבשר לה על לידת ישמעאל, אבל בסיפור שמשון זהו המקום היחיד בתורה שהמלאך נותן הוראות ברורות לאם כיצד לנהוג בהריון. הוא מורה לה לא לשתות יין ולא לאכול כל טמא. מדוע? "כי נזיר אלקים יהיה הנער מן הבטן, והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים". אלו היו ימים שהפלשתים עשו צרות צרורות לעם ישראל, והוא מבשר לה שהוא יהיה זה שיושיע את ישראל מידיהם.

ההפטרה מספרת כיצד האישה מיהרה לספר לבעלה מנוח והוא התפלל לקב"ה שאותו איש אלקים יבוא שוב לתת להם הוראות כיצד להתנהג עם הילד אחרי לידתו. ואכן המלאך שוב התגלה לאשת מנוח, כשבפעם הזאת היא מיהרה לקרוא לבעלה. מנוח שאל אותו מה הם אמורים לעשות עם הנער, והמלאך שוב חזר על אותם הוראות. מנוח הציע לו ארוחה אצלו בבית ובסופו של דבר הם הקריבו קרבן. המלאך הוציא אש מהצור שעליו הם הקריבו, והוא, המלאך עצמו, עלה בלהב השמימה. כשהם ראו את זה הם הבינו בוודאות שזה לא היה נביא אלא מלאך אלוקים התגלה אליהם.

ואז מצוטט בספר שופטים דו שיח מעניין בין מנוח לאשתו: "ויאמר מנוח לאשתו מות נמות כי אלקים ראינו". מנוח נכנס לפאניקה שהנה בגלל שהם ראו מלאך הם עומדים למות, אבל אז האישה שהיא תמיד יותר פרקטית ומציאותית ועם שתי רגליים על הקרקע, אומרת לו: "לו חפץ ה' להמיתנו? לא הראנו את כל אלה וכעת לא השמיענו כל זאת". אם הקב"ה רוצה להרוג אותנו הוא לא היה שולח אלינו מלאכים ונותן לנו הוראות. ובמילים פשוטות, הוא לא היה מבזבז זמן עלינו.

אני יכול לשמוע את השיחה הזאת בין זוגות רבים שהבעל נכנס ללחץ ורואה שחורות, ואשתו שהיא הרבה יותר ריאלית מרגיעה אותו ומורידה אותו לקרקע המציאות.

ההפטרה מסתיימת בלידתו של שמשון, אבל הסיפור האמיתי מתחיל רק שם. שמשון נחן בכוחות על טבעיים. זה לא רק שהוא נולד חזק, אלא בזכות זה שהיה נזיר, היו לו כוחות אדירים שבאו מהקב"ה ואיתם הוא הצליח להילחם לבדו בפלשתים. לשמשון לא היה צבא ולא היו לו חיילים. הוא היה איש פלא שהפיל את חיתתו על הפלשתים.

כל אחד שָׁמֵשׁ

הסיפור של שמשון ודלילה הוא אחד הסיפורים המפורסמים ביותר בתנ"ך, וכולנו יודעים כיצד הוא הסתיים. יושב לו יהודי בבית הכנסת, קורא את ההפטרה וחושב לעצמו: נו, סיפור יפה. היה לנו פעם את שמשון, גיבור אדיר שהציל אותנו מכל האנטישמיות, אבל מה המסר עבורי? אני לא שמשון, את השערות שלי כבר איבדתי מזמן וכוח כמו שמשון אף פעם לא היה לי. מה אני אמור ללמוד מהסיפור הזה?

הרבי מביא בשיחה (תו"מ חלק כ עמ' 90) בנוגע לשמשון את דברי חז"ל "שמשון על שמו של הקב"ה הוא נקרא, שנאמר כי שמש ומגן ה' אלקים" (סוטה י, א). השם שמשון הוא מאותו שורש של המילה שמש. דוד המלך בספר תהלים קורא לקב"ה בשם שמש, ועל השמש הנביא מלאכי אומר "שמש צדקה ומרפא". הרבה לפני שהרופאים המליצו על אמבטיות שמש לתינוקות כדי לייצר ויטמין D, חז"ל ידעו שלשמש יש כוח מרפא. זה שמשון נקרא בשם שמש, זה כי הוא הביא רפואה לעם ישראל בכוחו של הקב"ה שעל שמו הוא נקרא.

המסר מההפטרה הוא ? יתכן שבאמת אין לנו את הכוח הגשמי שהיה לשמשון, אבל בכוחו של כל אחד מאיתנו להיות השמש של מישהו שהוא קרוב אליו. עם חיוך אחד אתה יכול להאיר לו את היום, לחמם אותו ולרפאות אותו. כל אחד יכול להיות 'שמשון'.